

Joxemi Zumalabe (1950-1993)

Urtarrilaren 12an, gaitz gaizto batek jota hil zen Zumalabe. Berria, euskara munduan dabiltzan mutur guztietara zabaldu zen eta egun haietako berripaperen albiste nagusienetako bat izan zen berri hura.

Pertsona baten izena, batipat euskal munduan ari denaren izen bat edo beste sarri entzutea, gauza aski normala da gure artean. Horien arteko bat zen Joxemi Zumalabe. Zergatik zen ordea hain ezaguna Zumalabe eta zergatik egin dio Euskal Herriak halako agur samin eta hunkigarria?

Duela 42 urte Donostian jaioa, euskal munduan tradizio luzea duen familia batean. Bere aita Jose Migel Zumalaberi buruz idatzi du Carlos Santamariak: "Euskarak, bere ordurik txarrenak bizi zituenean, Jose Migel Zumalabe, aita, izan zen Euskararen berreskurapenean gehien ahalegindu zena". Lizeo Santo Tomasen sorreran ere gogor aritua, Santamariaren hitzetan.

Ilido beretik jarraitu zuen Joxe Migel Zumalabe semeak ere. Oso gaztetan, 14 urte zituen *Zeruko Argia* bere lehen artikulua idatzi zutenean. Gerora, Bartzelonara joan zen Arkitektura ikasketak egitera. Baina ordurako hasia zegoen euskal prentsan bere lanak azaltzen. Garai haietan *Zeruko Argia* astekarian Andu Lertxundi, Ramon Saizarbitoria eta Xabier Lete bezalako idazleek oso popularra egin zuen "Gaztea naiz" sekzioa. Joxemik 16 urte zituela, Anton Santamaria eta Rafael Eigurenekin batera, sail bereko beste atal batean idazten hasi ziren "Gazteago naiz" izenpean. Gerorago, aipatutako lagunekin batera "Makina bat" izeneko antzerki bat ere idatzi zuen.

Baina, bere benetako murgilketa euskal prentsan 1979. urtean hasi zen, Bartzelonatik itzuli zenean, 29 urte zituelarik. Garai hartarako ezinean zebilen kaputxinoen *Zeruko Argia*. Itxi, eta ez itxi. Lurdes Auzmendi eta Felix Ibargutxi errekdaktoreek astekaria utzi zuten, gerorago Elixabete Garmendia eta Pilar Iparragirrek. Fraileek, berriz, zorretan leporaino, eta ezin kitatu.

Zailtasun guztien gainetik aurrera ekin zioten *Zeruko Argia* proiektuari Joxemik eta Joxe Mari Ostolazak *Zeruko Argia* bere gain

harturik, kaputxinoen menpekotasunetik aldenduaz. Haiekin, proiektu berean murgildu zen Josu Landa ere. Egoera latz hartan, ez erredakzio talde, harpideak erdi murriztuta, aurrera ekin zuten.

Poliki-poliki, erredakzio talde sendo eta gaztea sortu zen. Horrela bultzatzen zioten *Argia* proiektuari, Joxemi beti aurre-aurrean, lanean ase-kabe zutela.

Baina, Joxemi ez bide zen erraz asetzen den espiritu horietakoa. Hain zuzen 1985. urtean *Argia* astekarian egunkariaren harra zabaldu zuen Joxemik. Geroztik, 1989 urtean, CIES erakundeak egindako inkesta bateko datuek baieztatua utzi zuten bazegoela euskal irakurle-go potentzial aski Euskalerrian egunkari bat mantentzeko. Ondorioz, oraindik ere gogorrago ekin zion egunkaria sortzeari. Zenbait plataforma muntatu, Euskalerra guztian zabalkundea egin, laguntzak eskatu eta mila modutara bultzara zuten *Egunkaria* Joxemi Zumalabe, Martin Ugalde eta Juan M. Torrealdai aintzindari zirela. Ondorioz 1990go utztailaren 15ean ale berezi bat argitaratu zuten eta azkenik, abenduaren 6ean argitara eman zen *Euskaldunon Egunkaria*.

Egunkari eta aldizkari guztiak, salbuespenik gabe, galera haundizatzen joan diren bere heriotzea. Horren testigu Larraitzen urtarilaren 16ean, bere omenez egin zitzaion azken-agurra eta zuhaitz landaketa. Asko izan dira bere desagerpenaz egin diren deklarazioak: Martin Ugalde, M. K. Garmendia, Mariano Ferrere, Juanjo Landa, Koldo Izagirre, Josu Landa, Karlos Argiñano, Hasier Etxeberria, Garbiñe Ubeda, Iñaki Larrañaga, Nerea Azurmendi, Juan M. Torrealdai, Pello Zubiria... Agian hunkigarriena, gaisorik zegoela, eta gaitza aski aurreratuta, Egunkariaren urteurrena zela eta utzi zuen bere azken gutuna: "Jende gutxi izan du, neuk orain bezala, jendaren maitasunaren adierazle hain harriagarriak jasotzeko aukera. Oraintxe "zeure egunkariko langileak" *Egunkariaren* bi urteak direla eta lore sorta bat —oso polita porzierto— bidali didate.

Maitatua sentitzen naiz alde guztietatik eta neure barnean ez da kabitzen horrek sortzen didan poza. Gainezka egiten dit emozioak, eta negarrez urtzen naiz.

Nire bizitzaren kapitalik handiena, nere inguruan sortu zaidan laguntasun oparo hau dela sentitzen dut. Oharkabean aberats sentitzen naiz".

G.E.